

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 84/04-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval sťažnosť Ing. M. J., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. M. K., K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 17/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. M. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 17/94 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 17/94 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. M. J. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom Tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť Ing. M. J. trovy konania vo výške 9 332 Sk (slovom Deväťtisícristotridsaťdva slovenských korún) do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. K., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. marca 2004 doručená s'ťažnosť Ing. M. J. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 17/94.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 84/04–12 z 24. marca 2004 prijal s'ťažnosť s'ťažovateľa podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu JUDr. A. M. vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti z 27. apríla 2004 okrem podrobnej chronológie úkonov okresného súdu uviedol, že

„Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti ponechávam na úvahu súdu, aby tento skonštatoval, či v predmetnej veci došlo k neodôvodneným prietahom v tomto súdnom konaní“.

Z obsahu sťažnosti, z jej príloh, z vyjadrení účastníkov a zo spisu okresného súdu sp. zn. 26 Cb 17/94 ústavný súd zistil nasledovné:

Sťažovateľ doručil Obvodnému súdu Košice 2 (v súčasnosti Okresný súd Košice II) 9. júla 1993 žalobu o zaplatenie sumy 152 369 Sk s príslušenstvom.

Dňa 22. novembra 1993 Obvodný súd Košice 2 vyslovil svoju nepríslušnosť a vec postúpil Obvodnému súdu Košice 1 (v súčasnosti Okresný súd Košice I).

Dňa 20. januára 1994 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý bol uhradený 9. februára 1994.

Dňa 28. februára 1994 okresný súd vyzval žalovaného na vyjadrenie k žalobe.

Dňa 27. júla 1995 okresný súd určil termín pojednávania na 3. október 1995, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, *„že na najbližšie pojednávanie budú volaní svedkovia...“*.

Dňa 26. augusta 1996 okresný súd vyžiadal od Obvodnej prokuratúry Košice I spis týkajúci sa trestného stíhania sťažovateľa a 21. februára 1997 a 31. marca 1999 predloženie tohto spisu urgovať.

Dňa 20. apríla 1999 prokuratúra oznámila okresnému súdu, že spis sa nachádza na Okresnom úrade vyšetrovania Policajného zboru Košice I (ďalej len „úrad vyšetrovania“).

Dňa 11. mája 1999 okresný súd požiadal o predloženie spisu úrad vyšetrovania.

Dňa 12. júla 1999 okresný súd určil termín pojednávania na 30. august 1999.

Dňa 30. augusta 1999 bolo pojednávanie odročené *„na neurčito z dôvodu zisťovania pobytu konateľa žalovaného a zisťovania sídla žalovanej spoločnosti“*.

Dňa 2. septembra 1999 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľa, ktorým rozšíril žalobu o ďalších žalovaných.

Dňa 3. februára 2000 okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby oznámil dátumy narodenia žalovaných, o ktorých navrhuje rozšíriť žalobu. Dňa 3. apríla 2000 okresný súd rozhodol o pripustení žalovaných do konania v druhom až piatom rade a 5. mája 2000 okresný súd opätovne doručoval uznesenie žalovanému v treťom rade, ktorému sa ho prvýkrát nepodarilo doručiť, a právneho zástupcu sťažovateľa požiadal, aby oznámil adresu, prípadne dátum narodenia žalovaného v piatom rade.

Dňa 24. mája 2000 právny zástupca sťažovateľa oznámil okresnému súdu, že nemá informácie o údajoch a pobyte odporcu v piatom rade, navrhol, aby okresný súd predvolal na výsluch ostatných žalovaných.

Dňa 23. augusta 2000 okresný súd opätovne doručoval uznesenie žalovanému v treťom rade prostredníctvom Mestskej polície Košice (ďalej len „mestská polícia“) a zisťoval pobyt žalovaného v piatom rade.

Dňa 9. januára 2001 okresný súd doručil uznesenie žalovanému v piatom rade na novú adresu.

Dňa 5. februára 2001 žalovaný v piatom rade doručil okresnému súdu vyjadrenie k žalobe.

Dňa 8. februára 2001 okresný súd opätovne doručoval žalovanému v treťom rade uznesenie.

Dňa 12. apríla 2001 okresný súd určil termín pojednávania na 11. jún 2001, ktoré bolo odročené na 18. september 2001 za účelom predvolania svedkov.

Dňa 18. septembra 2001 bolo pojednávanie odročené na neurčito z dôvodu vypočutia svedka dožiadaným súdom v Ružomberku.

Dňa 14. januára 2002 okresný súd určil termín pojednávania na 12. február 2002. Toto pojednávanie odročil na neurčito za účelom vypočutia svedkov dožiadaným súdom.

Dňa 13. februára 2002 okresný súd doručil Okresnému súdu Ružomberok žiadosť o vypočutie svedkov. Dňa 21. augusta 2002 Okresný súd Ružomberok vrátil dožiadanie Okresnému súdu Košice I.

Dňa 9. októbra 2002 okresný súd požiadal register obyvateľstva o zistenie pobytu svedka a 21. novembra 2002 mu bola oznámená jeho adresa.

Dňa 8. januára 2003 okresný súd určil termín pojednávania na 4. február 2003.

Dňa 26. novembra 2002 okresný súd žiadal Ministerstvo vnútra Českej republiky o zistenie adresy pobytu svedka a 30. januára 2003 mu bola adresa svedka oznámená.

Dňa 4. februára 2003 bolo pojednávanie odročené na neurčito z dôvodu neprítomnosti svedka a žalovaných (žalovaný v treťom rade zomrel).

Dňa 4. februára 2003 okresný súd zisťoval stav dedičského konania po zomrelom žalovanom v treťom rade.

Dňa 26. mája 2003 si okresný súd vyžiadal úmrtný list z matriky a vyzval svedka (stavebný dozor), aby sa vyjadril k žalobe a k vadám stavby.

Dňa 10. júna 2003 bolo okresnému súdu právnym zástupcom sťažovateľa doručené späťvzatie žaloby proti žalovanému v treťom rade.

Dňa 17. júna 2003 okresnému súdu bol doručený úmrtný list žalovaného v treťom rade mestskou časťou Košice - Dargovských hrdinov a vyjadrenie svedka k žalobe a vadám stavby.

Dňa 6. júla 2003 okresný súd žiadal pripojiť dedičský spis a zisťoval okruh dedičov.

Dňa 3. septembra 2003 okresný súd vyzval štyroch dedičov po žalovanom v treťom rade na vyjadrenie, či súhlasia so späťvzatím žaloby.

Dňa 28. novembra 2003 okresný súd určil termín pojednávania na 13. január 2004, na tomto pojednávaní okresný súd zastavil konanie proti žalovanému v treťom rade a pojednávanie odročil na 23. február 2004 z dôvodu predvolania svedkov.

Dňa 15. januára 2004 sťažovateľ vzal čiastočne žalobu proti žalovanému vo štvrtom rade späť, pretože sa s ním mimosúdne dohodol.

Dňa 16. januára 2004 okresný súd požiadal Okresný súd Trebišov o vypočutie svedka.

Dňa 22. januára 2004 okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na vyjadrenie, či súhlasí so späťvzatím žaloby voči žalovanému v štvrtom rade.

Dňa 18. februára 2004 okresný súd zrušil termín pojednávania (23. február 2004) a určil nový termín na 16. marec 2004.

Na pojednávaní 16. marca 2004 okresný súd konanie proti žalovanému v štvrtom rade zastavil a pojednávanie odročil na 20. apríl 2004 a uložil žalovanému v druhom rade,

aby predložil stavebný denník, a právneho zástupcu sťažovateľa vyzval na vyjadrenie, „*ktoré zo sanačných opatrení boli vykonané na predmetnej stavbe a v akej hodnote*“.

Dňa 7. apríla 2004 právny zástupca sťažovateľa doručil upravený petit žaloby a vyjadrenie k výzve súdu zo 16. marca 2004. Dňa 20. apríla 2004 bolo pojednávanie odročené na 31. máj 2004 z dôvodu rozhodnutia o pripustení zmeny žaloby.

Dňa 22. apríla 2004 okresný súd uznesením rozhodol o pripustení zmeny žaloby.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 26 Cb 17/94 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoľeným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu pod sp. zn. 26 Cb 17/94 došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) postup samotného súdu (3).

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 26 Cb 17/94 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania na okresnom súde je nárok sťažovateľa na zaplatenie peňažnej sumy s príslušenstvom. Okresný súd do súčasného obdobia napriek tomu, že vo veci niekoľkokrát pojednával, k vykonávaniu dokazovania a k hodnoteniu skutkovej a právnej zložitosti veci vôbec nepristúpil. Preto skutková a právna zložitosť veci nemohla mať vplyv na celkovú dĺžku konania. Okresný súd vo svojom vyjadrení ani nenamietal, že by sa predmetné konanie javilo ako skutkovo a právne zložité.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V danom prípade ide o spor, v ktorom je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a vyvíjať všetko úsilie na súčinnosť so súdom tak, aby súd mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade so zákonom. Konanie sťažovateľa nebolo v úplnom súlade s jeho právami a povinnosťami ako účastníka konania, pretože v podanom žalobnom návrhu nesprávne označil pasívne legitimovaného účastníka konania, rovnako žalobu doručil miestne nepríslušnému súdu. Za účelom odstraňovania nedostatkov podania muselo byť odročené pojednávanie (30. augusta 1999), neskôr právny zástupca sťažovateľa doručil 2. septembra 1999 podanie, v ktorom rozšíril žalobu o ďalších žalovaných, no i na základe tohto podania okresný súd musel výzvou z 3. februára 2000 adresovanou právnenému zástupcovi sťažovateľa odstraňovať nedostatky podania.

Sťažovateľ pri podaní žaloby nezaplatil súdny poplatok, čím si nesplnil poplatkovú povinnosť podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, ktorá mu vznikla v zmysle citovaného ustanovenia podaním žaloby, a súdny poplatok zaplatil až na základe výzvy okresného súdu 9. februára 1994.

Vychádzajúc zo svojej ustálenej judikatúry (napr. IV. ÚS 22/03) ústavný súd pripomína, že v sporovom konaní, akým je aj posudzované konanie, nesie procesnú zodpovednosť za riadne uvedenie návrhu na rozhodnutie vo veci samej, postup vo veci samej, predkladanie dôkazov a iných úkonov potrebných na dosiahnutie účelu takeého konania vo výraznej miere účastník (§ 6, § 120 ods. 1 a iné OSP).

Tieto skutočnosti ústavný súd vyhodnotil tak, že aj samotný sťažovateľ sa svojim konaním podieľal na zbytočných priet'ahoch v konaní pred okresným súdom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 17/94. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na ustanovenie § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, a ďalej na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Zo zistenia ústavného súdu vyplýva, že okresný súd bol nečinný bez akéhokoľvek zákonného dôvodu v období od 9. marca 1994, keď okresnému súdu žalovaný doručil vyjadrenie k žalobe, do 27. júla 1995, keď súd určil termín pojednávania na 3. október 1995 (teda v trvaní takmer 17 mesiacov), ďalej v období od 3. októbra 1995, keď odročil pojednávanie na neurčito, až do 12. júla 1999, keď určil termín pojednávania na 30. august 1999 (nečinnosť viac ako 45 mesiacov - v tomto období okrem toho, že trikrát žiadal spis od obvodnej prokuratúry a raz od úradu vyšetrovania, nevykonal žiadny úkon), a v období od 2. septembra 1999, keď mu sťažovateľ doručil podanie, ktorým rozšíril žalobu o žalovaných v druhom až piatom rade, do 3. februára 2000, keď okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na presné označenie žalovaných (nečinnosť 5 mesiacov). Od tohto rozhodnutia okresný súd zisťoval len adresy žalovaných a relevantné pojednávanie vykonal až 11. júna 2001.

Ústavný súd konštatuje, že predmetné konanie je stále na súde prvého stupňa bez rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že od podania žaloby uplynula doba viac ako 10 rokov.

Vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho doterajšieho priebehu a z dosiahnutých výsledkov okresného súdu, ktorý k vykonávaniu dokazovania dosiaľ vôbec nepristúpil a obmedzil sa len na zisťovanie procesných podmienok konania, ústavný súd uzavrel, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 26 Cb 17/94 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súde, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 26 Cb 17/94 konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 250 000 Sk. Žiadosť odôvodnil tým, že „*doba, ktorá uplynula od podania návrhu až doposiaľ je neprimerane dlhá a ničím neospravedliteľná. Právna neistota, v ktorej sa nachádzam už 10 rokov trvá doposiaľ, keďže vo veci stále nebolo rozhodnuté*“.

Ústavný súd pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal z tej skutočnosti, že sťažovateľ požiadal o ochranu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v spore, ktorého doterajšie trvanie nemožno ničím ospravedlniť. Podľa názoru ústavného súdu nemožno žiadať od sťažovateľa, aby čakal na výsledok súdneho sporu viac ako 10 rokov, a nie je akceptovateľné, aby po takejto dobe bol stav konania taký, aký bol zistený v tomto prípade. Vzhľadom na to, že i sťažovateľ sa podieľal na zbytočných prieťahoch súdneho konania, ústavný súd dospel k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk (slovom Tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je okresný súd povinný uhradiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je primeranou satisfakciou spojenou s porušením základného práva sťažovateľa.

O úhrade trov konania ústavný súd rozhodol v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, že sťažovateľovi priznal sumu 9 332 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Ústavný súd priznal podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb právnomu zástupcovi úhradu za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti), pričom náhradu za jeden úkon právnej služby priznal vo výške 4 530 Sk (základom pre výpočet výšky náhrady za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk). Ďalej ústavný súd priznal právnomu zástupcovi sťažovateľa aj dvakrát náhradu režijného paušálu za každý úkon po 136 Sk v zmysle § 19 citovanej vyhlášky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2004